

LENOCHOD

GODINA III

BROJ 4

ISSN 2217-5903

BEOGRAD
DECEMBAR 2013.

Sadržaj/Obsah

D	Jak je to prosté	2
O	Úvodník	3
H	Gotické pamiatky na Slovensku	4
	Da(n) ne čuje zlo	6
C	Sahrana	7
O	Smrt na staroměstském rynku	8
	Kreatúry – EPITAFY aneb ČO KEĎ...	9
N	Milan Polovina – celý bohemista (interview)	10
E	List mrtvemu	12
	Tigrova žena	14
L	Oráč z Čech	16
	Spalovač mrtvol	18
	Izveštaj o sahrani Franje Šisteka iz 1907. godine	20
	Fenomén EMO	22
	Krv alebo paradajka	23

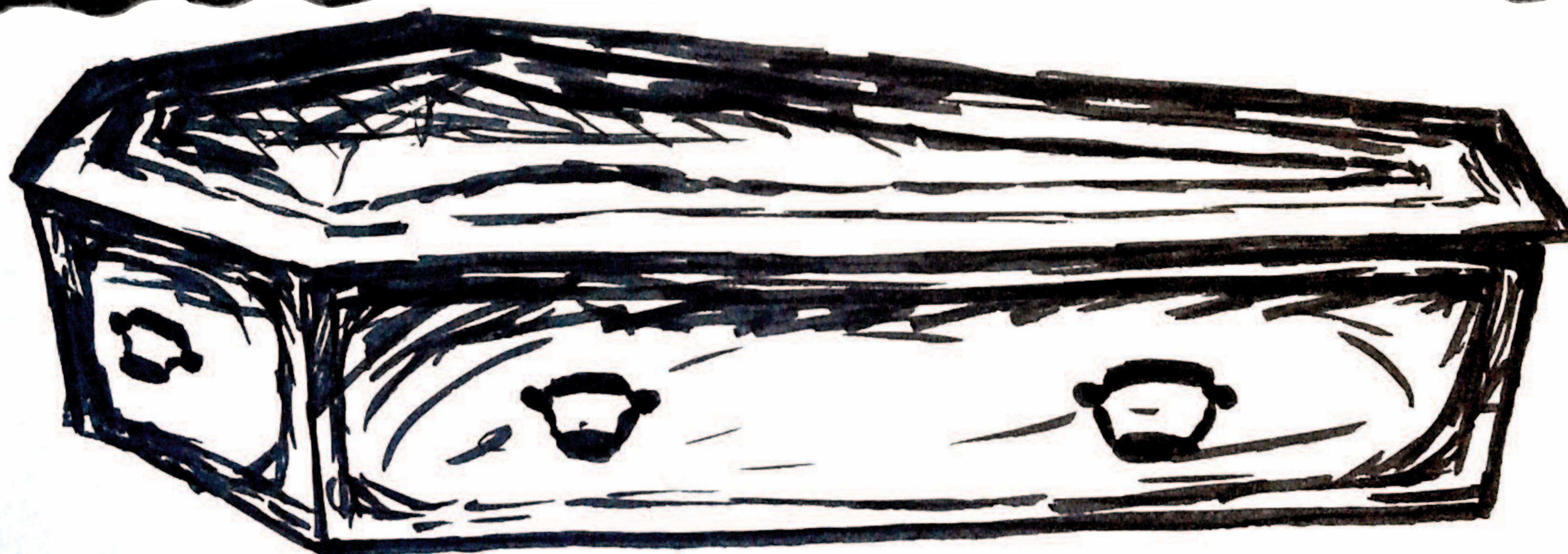
JAK JE TO PROSTÉ

Mám na smrt nos – tu první jsem pocítil v přírodopisném kabinetu formaldehydových primátů. Oran-gutan otrávený propanbutan-emo má zázvorovou barvu, jak o svatodušních svátých smýčí smýčkou z rohu do parohu.

Konečně mi na hrob(ě) orchidej! Obě vy dvě odprsené – Kosti, plačky, kočky, mrouskející v lbí mi zní!

Onu druhou smrt, svou či vlastní – kdo ji vlastní? – sendvičově proloženu plátky prorostlé šunky, smyčcemi zahranou do autu. Diskobolos vrhaje – ... se bez vajec z mostu na Drině! Julie, Romeo, smrti, Svině!

Miz

ÚVODNÍK

**Milý čtenáři,
lenochu!**

Pokud má aura barvu, musí to být bezpochyby černá; jako noc, duše, ovce či neštovice, tónovaná do fialova či růžovněma, tedy do ema. Ano, i o tomto fenoménu, především pak ale o smrti a gotickém vertikálním pojednává čtvrté číslo našeho časopisu.

Připrav se tedy na patetické šero hřbitova, ponuré slovní hříčky lemované zdmi márnice, sebezpytovací podřez paže, melodramatické padlé anděly, vášněmi zmítané trhnutí bačkorou, světobolnou ublíženost upnutého trička, osud těžký jak piercing ve rtu, žiletku podepsanou od My Chemical Romance, parametry gotického románu v prach

obrácené, demonstrativní sebevraždu nagelovanými kečkami, exaltovanost bezpohlavnosti, emolotovův koktejl, citovou labilitu dokreslenou upíří ságou, pochmurný mikrokosmos uplakaných očních stínů dekadentních barev a přecitlivělost romantizující slzy nad slzou. Tolik z mé deklarace citového rozpoložení a emo(tivních) úvah:

**Duše má na cáry
od krve vlastní –
píšu EMOáry
aniž se zasním!**

Je velká škoda, že výše zmiňovaný fenomén, prosycen kultem smrti a nokturna, se do našich končin vloudil až poměrně pozdě (vzhledem k mému datu narození). Odkojen punkem a grungem, tedy výraznou subkulturou smrad'ochů, jsem

místo andělského prachu užíval deriváty lihu v trojkombinaci pivo-rum-zelená, namísto citlivých pohlazení spoluemočících si užíval dotyků necitlivě ulepených umakartových povrchů místní nálevny a fancy-trendy-cool přiléhavé gatě nahradil vytahaným svetrem po dědovi (na druhou stranu – za svůj outfit jsem moc neutratil). Jak rád bych se přidal k emařům a svoji pankáčskou umaštěnost (a vymaštěnost) vyměnil za tyfový značkový parfém zádušní mše – eau de parfum rekviem (či snad rakviem?). Své obhroublé výrazivo pak nahradil hlubokomyslnými dušiberoucími citacemi – „Dva milostné dopisy se píší nejhůř – ten první a ten poslední“.

Dřív, než se s vámi rozloučím a skáknou si do cukrárny na rakvičku a věneček, vám naservíruji jednu krutě milostnou:

**NĚKDY NA TEBE MYSLÍM
když v podzimních ránech
plazím se vlhkým listím
po hrobkách na Olšanech**

**Občas tě i potkám
když se tvůj obraz nerozdvojí
směješ se mrtvým fotkám
všem, jenom ne té mojí**

**Jednou ti vyznám lásku
a budeš-li mít zájem
pozvu tě na procházku
urnovým hájem**

**Zatím mne však drtí
skutečnost tíživá
že ač nejsi po smrti
tak přesto nejsi živá!**

(J. H. Krchovský)

**P ř í j e m n é
počtení a klidné
sny!**

Zjek

**QUOD FUIMUS, ESTIS;
QUOD SUMUS, VOS ERITIS**

GOTICKÉ PAMIA TKY

D
O
H
C
O
N
E
L

Bez okolkov prejdime k veci. Každý, kto číta tieto riadky, by mal o gotike aspoň čo-to vedieť a kto nevie, nech sa aspoň začervená od hanby. Každopádne vám nič neľahčím, ani vás na cestu k poznaniu neprivediem. S gotickými pamiatkami uvádzam rýdze osobné skúsenosti, a tak máte naporúdzi 2 možnosti:

1.) Pre informácie z prvej ruky čítajte ďalej.

2.) Pre historické a iné užitočné poznatky sa radšej pozrite napr. na : http://sk.wikipedia.org/wiki/Kategória:Gotické_stavby_na_Slovensku (pre nenáročných), alebo do: Vojček A. - Bellan S. 55 najkrajších gotických pamiatok Slovenska. Bratislava: Príroda, 2009 (pre náročnejších).

Spišská zrúcanina

Neviem, nakoľko ten výstup hore stojí za to. Pokiaľ viem, absolvovala som ho len raz. Stúpať sa mi vôbec nechcelo, revala som, až ma ta napokon musel odniesť namrzený otec. Na viac sa nepamätám. A možno by som sa ani na toto nie, keby mi to drahí rodičia nezvykli pripomínať. Tak vám treba, vodiť decká na nezaujímavé výlety!

Odvtedy som potrebu vyšplhať sa hore nemala. Zavšom som si na trpký výšľap zaspomínala, keď sme sa autom zastavili pod hradom nabrat' si vody z toho smradľavého, nechutne vaječného liečivého prameňa. A teraz sa naň s bážňou pozerám a obdivujem ho vždy z bezpečnej vzdialenosti.

Žehra - V mene Ducha Svätého

Jednoduchý románsko-gotický kostol Svätého Ducha osloví len skutočných znalcov. Bohom zabudnutú viesku, kde zdochol pes, ocenia skôr cudzinci než našinci. Privezie vás autobus, kostol je vidieť už z diaľky, pod freskami, z ktorých tretina sa reštauruje, si vypočujete spolu s francúzskym párom prednášku trošku fanatickej sprievodkyne. Akonáhle sa brány kostola zatvoria, nastanú problémy. Cez víkend sa zo Žehry nedá dostať preč. Leda tak pešo. "Skúste to na rázcestie," vraví predavačka. Plahočiť sa zo 2 kilometre po extrémne rozhorúčenej asfaltke za poludňajšieho slnka a následne

zistiť, že ani zo zastávky na rázcestí cez víkend nič nepremáva, nie je žiadna lahoda...

Na krásnom modrom Dunaji

V Bratislave by sa toho gotického našlo dost'. O Bratislave vám veľa nepoviem, k srdcu mi neprirástla a odjakživa na mňa pôsobí viac odpudivými než príťažlivými silami. Keby tam nebývali ľudia, ktorých rada mám, tak sa tam ani nepachtím. Zato na vás by sa to patrilo, a tak neobíd'te gotický Dóm sv. Martina, kostol Zvestovania Pána, Bratislavský a Devínsky hrad (kto hľadá, nájde gotiku aj tam).

Tam okolo Levoči, tam še voda točí

A keby len voda! Okolo hradieb sme sa autom krútili rok čo rok pri ceste za starou mamou a späť domov.

Jupí, Branisko je blízko! Vravíme si so sestrou a váľame sa na seba v ostrých zákрутách akože náhodou. Kdeže detské autosedačky a bezpečnostné pásy pre všetkých cestujúcich! To boli časy!

No v centre pôvabného mesta, kde sú interiéry ešte krajšie než exteriéry, som snád' bola až pred dvoma rokmi. Spotení, znavení hľadáme ubytovanie pri námestí, pýtame sa v prvom dome, nevrlý pán domáci na nás

Zo školského výletu do Bardejova si najviac pamätám nákup suvenírov.

A momentálne? Radničné námestie s gotickou Bazilikou svätého Egídia obkolesené malebnými meštianskymi domami je zvláštnym miestom. Sála z neho pokoj a harmónia overená časom. A inak tu nie je zhola nič.

Čo je doma, to sa nepočíta

Zrúcanina Strečno je od nás zo Žiliny na skok, na brale nad Váhom dominuje okoliu. Nikdy od nej pri ceste vlakom neviem odtrhnúť zrak.

Drevený kostolík Svätého Juraja mám v Trnovom priamo pod nosom. Nie je prístupný verejnosti, podarilo sa mi doň nahliadnuť len cez kľúčovú dierku. Ešteže mala pekných pár gotických centimetrov. Nedávno nám ho celý rozobrali, kúsok po kúsku, latku po latke, vypucovali, vyleštli a zmontovali späť. To sú mi móresy! V sakrálnom duchu: keď nejde Mohamed k hore, musí hora k Mohamedovi. A ja naivná som si myslela, že každá reštaurácia prebieha na mieste činu, aby objekt zostal neporušený...

Nuž, a na záver vám už len prajem vlastné spomienky z ciest po Slovensku. Šťastné návraty!

Text a foto: Ach

vychrlí cifru, zagúľame očami a ideme ďalej. O pár minút neskôr nás pán so strojeným úsmevom dobehne, zjavne s vedomím, že lepší nízky profit ako žiadny, a dohodneme sa. A tak vlastne nechtiac prespávame vo veľkolepom historickom mestskom dome a celý pobyt v Levoči sa nesie v podobnom duchu. Návrat o pár storočí!

Upozornenie pre menej zdatných: bazilika na Mariánskej hore nielen že sa zdá byť ďaleko, ona naozaj ďaleko je!

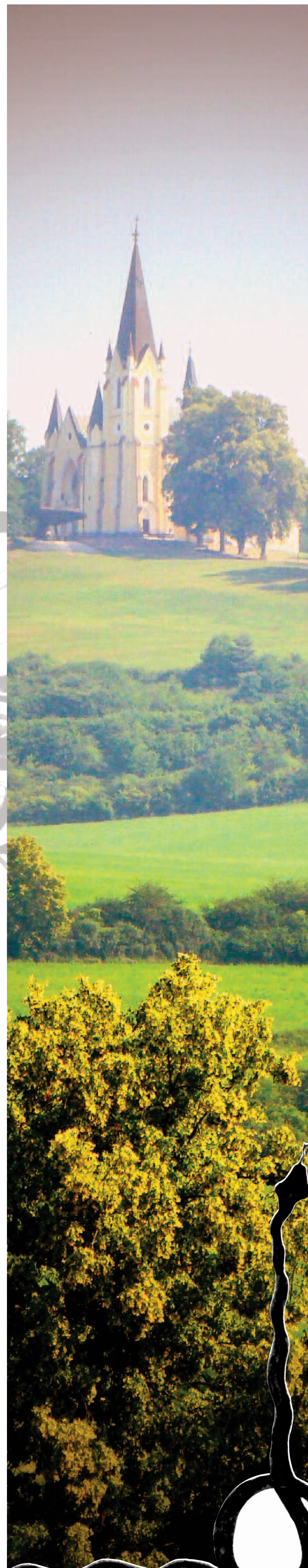
tej Alžbety. Všeličo košické aj negotické stojí za to, od remeselnej Hrnčiarskej uličky a mňam pirohových, ktoré tam v jednej reštike podávajú, cez secesné kaviarne a cukrárne, nevesty pri spievajúcej fontáne, podzemné chodby až po tú svojráznu panorámu, ktorá sa naskytá pri pohľade z veže katedrály, a podpultový predaj pašovaného tovaru z Ukrajiny na trhu.

Bardejov

V Bardejove som bola nespočetkrát. Bodaj by nie, keď tu mám rodinu. Ako malá som si viac obľúbila zašlé Bardejovské kúpele so skanzenom a kúpaliskom, kde bola namôjveru vždy taká ľadová voda, akou si ľudia spôsobujú zástavu srdca po fínskej saune. Až v posledných rokoch má už normálnu neinfarktovú teplotu, a to ju teraz nazývajú termálna.

Dve lístky do Košičoch

Ak sa človeku v Košičiach podarí prebiť sa z autobusovej či železničnej stanice bez toho, aby ho nejaká cigánka uriekla, dopracuje sa aj ku košickej gotike, ktorá je zastúpená Dómom svä-

SAHRANA

Obožavao sam da idem na sahrane. Nameračio sam se da napišem neku mračnu pripovetku, pa sam isprva to radio onako istraživački, da bih kasnije čitao umrlice u novinama poput repertoara nekog pozorišta. Nisam mogao ni da naslutim kakvo me je iznenađenje čekalo kada sam jednom nespreman nasumice izabrao groblje i sahranu. Bio je to poslednji pozdrav mladiću mojih godina, moje visine, približno moje težine... To sam sve zaključio gledajući fotografiju na umrlici. Nije bilo teško razaznati sve to, zato što sam pokojnik bio ja. Razbesneo sam se zato što su izabrali baš tu fotografiju sa brkovima, a još bešnji sam bio kada sam shvatio da je sahrana uveliko počela. Ljudi su uglavnom bili ispred kapele, pa sam požurio unutra mahnuvši u prolazu onima koje sam odmah prepoznao. U kapeli nije bilo glasnog plakanja i kukanja zbog čega mi je laknulo. Pored kovčega stajale su moje tetke. Svih pet. Izjavio sam im saučešće, izgrlili smo se i izljubili kako dolikuje.

Zaista, zaista ih dugo nisam video. Bilo je još nekoliko kratkih pozdrava sa ostalom rodbinom i prijateljima, pa sam stao negde pozadi jer mi je uvek bilo neprijatno da u bolnim trenucima za najbliže baš ja budem negde napred, lako uočljiv. Pop je

počeo da čita opelo, pa sam krišom uzdahnuo. Uistinu mi nije smetalo opelo samo nisam znao šta da radim sa rukama dok stojim i čekam da se završi. Da li da ih ukrstim ili opustim? Bilo bi neprihvatljivo da ih stavim u džep. No, nekako sam i to preživeo. Baš smo krenuli ka parceli kada me je strina zamolila da ponesem jedan od venaca. Odmah sam se setio kako sam na jednoj sahrani nosio pretežak venac, sigurno više od jednog kilometra. Ako tada nisam dobio upalu mišića, nikad neću. To je bilo na sahrani koleginičinog ujaka. Ne bih se ja ni dohvatio toga da me jedan od kolega nije naterao. A nismo ni poznavali tog ujaka. Kolega se čak na kraju i gurao da baci zemlju na kovčeg. Premda me je uporno dozivao, nažalost, nisam mogao. Uvek sam smatrao da je to za one kojima je pokojnik bio blizak. Nipošto za one koji ga nisu poznavali... Naravno, nisam mogao da odbijem strinu, a ni venac nije bio naročito težak. Na nakačenoj ljubičastoj traci bilo je ispisano „Velikodušnom prijatelju“, pa mi je u neku ruku bilo i zadovoljstvo da ga ponesem. Porodična grobnica nije bila daleko. Rastužio sam se čim sam ugledao nadgrobnu ploču svojih roditelja, ali sam osećao i olakšanje što neće više biti sami tamo. Stali smo ispred, gotovo da smo bili na putu kojim se kretao auto sa kovčegom i moj

stric u svojoj krtiji. Ubrzo sam saznao i zašto je on pošao kolima. Posle kratkog govora moj najbolji drug rekao je da će me ispratiti Rahmanjinovljevim koncertom za klavir broj dva, mojom omiljenom kompozicijom. Kako, međutim, nisu mogli da dovuku klavir na groblje, pozvali su strica upomoć. Parkirao se uz sam ivičnjak trotoara, otvorio vrata i posle nekoliko trenutaka, začula se muzika. Striko je ostao da sedi unutra sa jednom nogom napolju. Povremeno bi njome tapnuo kada bi mu se učinilo da je uhvatio ritam. Pošto je muzika odjednom stala, izvukao je kasetu, pa je vratio ponovo unutra. Jedva sam se suzdržao da ne prsnem u smeh kada sam primetio da je reč o kasetofonu. No svi smo ponovo nastavili da uživamo u zvucima klavira. Počeo sam da obraćam pažnju na to ko mi je došao na sahranu, pa sam se razljutio kada sam ugledao bivšu devojkicu. Tu drolju, koja mi se više od jedne godine nije javljala. Kako li se samo usudila? Strašno! Nije plakala! Pomislio sam i poželeo da pri ruci imam olovčicu i papir, da mogu sve to da zabeležim. Marko – ne plače, nisam ni očekivao. Jelena – plače, svaka joj čast... Mnogi su zaista plakali. A među njima i devojkicu koju sam prvi put video. Plakala je, pretpostavljam, saosećajući sa ostalima koji su zaista, zaista tu govali. I svi će biti zabeleženi, u tu

posebnu sveščicu. Nisam, međutim, mogao da skrenem pogled sa devojkice. Imala je plave oči i zračila zavodljivo. Čutala je, a kao da mi je šaputala dodji, uteši me. Pribrao sam se ipak pre nego što se sahrana završila. Neki radnik je lopatom doneo zemlju za one koji su želeli da je bace unutra pre nego što vrata ploču odozgo. Nehotice sam stao u red. Napokon sam uzeo grumen zemlje, ali sam zastao zureći u grob... Osetio sam mnoge poglede na sebi i postao svestan da samo produžavam neprijatan trenutak. Iza mene bila je starija komšinica sa petog sprata. Imala je poteškoća da se sagne, pa sam joj ustupio svoj grumen, na šta mi je zahvalila. Poznavala me je odmalena i bio sam joj mnogo drag. Sirotica, nije prošlo dugo, umrla je i ona. Nisam siguran koliko to ima veze sa mnom. Sve u svemu, na kraju smo Neznanka i ja razmenili brojeve telefona. Uvek su mi ta ženska imena koja se završavaju na „ka“ delovala seljački, ali ovo je zasigurno bio izuzetak.

Eto tako... Nije sve tužno! Napisao sam pripovetku za kojom sam tragao i ne mogu da dočekam da je ugledam u nekom časopisu. Potajno se nadam posthumnoj slavi koja je verovatnija nego slava za života.

Aleksandar Spasov

SMRT NA STARO

D
O
H
C
O
N
O
L
E
N

Vyšel jsem ze dveří radnice. Byla tma, hvězdy planuly a měsíc přímo zářil. Na Staroměstském rynku nebylo živé duše, jen pár krys, které pobíhaly okolo šibenice. Zítra by tu měl být popraven můj přítel ze studií. Obvinili ho z toho, že napadl pobočníka nějakého bezvýznamného nabubřelého úředníčka. Taková nespravedlnost! Matěj se jen zastal jednoho děvčete v hostinci U Zelené žáby, kde se jí onen nevzhledný tlustý panák pokoušel dvořit. Byl na ni hrubý, když ho odmítala, a vyhrožoval jí, že pokud s ním nepůjde, nechá zavřít celou její rodinu do vězení, zabaví všechny jejich majetek a nechá je vystěhovat z města.

Matěj poté, co pro něj přišli drábi, byl odveden do vězení pod Staroměstskou radnicí, kde měl

podstoupit útrpné právo. A také že ano. Vykonával jsem ho já, Jan Mydlář, jeho dlouholetý přítel a po mistru Jarošovi nový staroměstský kat. Ovšemže jsem se snažil, aby tolik netrpěl při výslechu, jenže soudce na něj chrlil nová a nová obvinění, která už neměla s případem rvačky U Zelené žáby nic společného. Samozřejmě, že se Matěj odmítal přiznat, a tak jsem musel používat na příkaz soudce stále vyšší a vyšší stupně útrpného práva. Nechtěl jsem! Cítil jsem se tak bezmocný! Nakonec, ač jsem to nechtěl, Matěje doslova vyvlekli zemdlelého z mučírny. Byl celý od krve, pomlácený a všude modřiny.

Sedl jsem si na schody šibenice, která stála uprostřed rynku. Hlavu jsem si dal do dlaní a snažil jsem se nad tím nepřemýšlet. Je to pár minut, kdy

jsem slyšel jeho křik, sténání a prosby o milost adresované panu soudci. Ten strašný pohled na jeho muka byl ještě umocněn pachem spáleného lidského masa. Všude, úplně všude. A ta bezmoc, nechtěl jsem být tím, kdo za vše může. Ta prodloužená ruka spravedlnosti. Ale tohle byla jaká spravedlnost? Mladý život přijde vniveč pro pár poskoků člověka, který ani nestojí za to, aby k němu kdokoli choval úctu. Taková nespravedlnost!

„Neplač, Jene, to bude dobré.“ Trhl jsem sebou. Nade mnou stála dívka v hedvábných bílých šatech. „Vše bude dobré, neboj se.“ Klekla si ke mně a chytla mě za ruce. Usmála se. Ruce měla příjemně měkké a teplé. Černé vlasy protkané měsíčním svitem a oči se jí leskly. Měl jsem takový pocit, že jsem ji už někdy viděl, známá krásná tvář. Po takové

dlouhé době se mě někdo dotknul. Nebála se mě jako jiní a usmívala se na mě. Byl jsem jako ve snu. „Bojím se zítřka,“ vypadlo ze mě najednou. Chtěl jsem jí to vysvětlit, ale těžko jsem hledal slova. Nadechl jsem se, ale ona pokračovala. „Já vím, proto jsem tady. Cítila jsem, že mě potřebuješ, tak jsem přišla. Neboj se, Matěj bude v pořádku, i když nebude mezi živými. Už jsou na něj připraveni.“ Ano, anděl! Můj anděl strážný. Naposledy jsem ji viděl, když jsem se jako malý v zimě propadl do rybníka. Tehdy mě vytáhla a udržovala mě v bdělosti, než přišla pomoc. Nemohu se s tím smířit, že jsem to já, který mu působil tu bolest. „Nechtěl jsem mu ublížit, ale ten pohled, kdy ho táhli z té mučírny, to mě ubíjí. Už nikdy by se z toho nedostal. Do ran by se mu dostala infekce a těžko by se z toho vyléčil. Nebyl by takový, jaký býval dříve.“ Anděl se chvíli zamyslel a pak povídá. „Vidíš, ber to z té lepší stránky. Ty budeš ten, který ho těch utrpení zbaví. Svět je nespravedlivý, ale ono na ty zlé také dojde, neboj se.“ Chtěl jsem ještě něco dodat, ale zmizela. Vydal jsem se tedy Kaprovou ulicí směrem ke katovně.

Ráno jsem vstal velmi časně. Připravoval jsem meče na onu exekuci. Okolo osmé přiběhl posel z radnice, aby mě

MĚSTSKÉM RYNKU

popohnal na Staroměstský rynek, kde se poprava měla konat. Poslal jsem s ním dva své pacholky, kteří me-zitím připravili prostor šibenice na výkon. Běžel jsem na radnici. Všude okolo rynku stáli lidi a čekali na odsouzeného. Já jsem musel ještě do vězení, připravit Matěje na popravu, tedy ostříhat vlasy. Odemkl jsem celu a tam v rohu seděl zhroutený Matěj. Stále ještě celý od

krve, která ovšem přes noc stačila zaschnout. Podíval se na mě. Stál jsem tam jak přikovaný. „Odpusť mi, Matěji, jestli můžeš.“ Matěj se pokusil o úsměv, ale vzhledem k jeho zraněním to byla spíše křeč. „Na tebe se nezlobím. Za chvíli bude líp.“ Promluvil ke mně sípavým hlasem. Přišel jsem k němu, abych ho ostříhal. Chytl mě za ruku. „Jsi čestný chlap, dbej, abych se už dlouho

netrápil.“ Omdlel a už se neprobudil.

Popravčí průvod se táhnul ze dveří radnice. První šel soudce, za ním mezi sebou dva drábi táhli Matějovo tělo a za nimi jsem šel já se svými pomocníky. Ani kněze nepřivedli. Když jsme se všichni dostali na vyvýšené pódium u šibenice, soudce vyřkl rozsudek a pokynul mi, abych vykonal popravu. Stále jsem myslel na to,

že tu není kněz, aby se mohl Matěj naposledy pomodlit. Vtom jsem ucítil ruku na svém rameni. Stála tam ona v hedvábných šatech. Usmála se na mě a beze slova si klekla k Matějovi, pohladila ho po hlavě a sepjala ruce. Čekal jsem ještě chvíli, až když zašeptala „Amen“, ukončil jsem trápení Matěje Sušického.

Kateřina Hovězáková

KREATURY EPITAFY ANEB ČO KEĎ...

NECHAJTE MA SPAŤ,
VEĎ UŽ NECHRÁPEM

(LIDIJA)

HRAJTE! –
JÁ RÁDA TANCUJU!

(NEVENA)

NEBOJTE SA O MŇA,
ANI TU NIČ NEROBÍM

(IRENA)

ŠKODA, ŽE SOM ZOMREL,
RADŠEJ BY SOM ZAVADZAL

(PAVEL)

NEVIDÍM!

(NOSTRADAMUS)

TERAZ NAOZAJ PRESTANEM FAJČIŤ!

(KRISTÍNA)

DATUM SPOTŘEBY UVEDENO
NA SPODNÍ STRANĚ OBALU

(ZJEK)

VŽDY BOL HLADNÝ, A TAK AJ ZOMREL

(NEMANJA)

PŘED UPOTŘEBENÍM PROTŘEPAT!

(MILAN)

EVO ME ZA PET MINUTA,
KOD HRAMA SAM

(MARINA)

NETVÁRTE SA, ŽE VÁM CHÝBAM,
KEĎ STE NEŠLI ZA MNOU!

(LIDIJA)

MILAN POLOVINA - INTERVIEW

Sigurno ste ga sreli, bilo na fakultetu ili u Romantici. Za one koji ne znaju šta je Romantika – to je jedna divna kafanica u blizini železničke stanice koja nas je kupila svojim, gle čuda – pivom! I sam mogu potvrditi da ćete tamo dobiti jedno od najboljih piva u Srbiji, obliveno kapljicama hladnog znoja (nema razloga za strah). Elem, za one koji ga ne znaju, on je mlad, ali ipak nešto stariji kolega bohemista. Milana sam upoznao još kao buntovnog kosatog „metalca“. Uvek je imao šta da kaže i nije se bojava da iskaže svoje uvek jedinstveno i krajnje zdravo mišljenje o raznim temama. Našao sam da je zanimljiv i vredan poštovanja. Iz tih tamnih pramenova bunta i želje za nečim drugačijim rodila se sjajna budućnost – zovimo je za sada tako, ili barem mogućnost, ako vam je zgodnije.

Da se trud i znanje isplate, govori sama činjenica da je kolegi pružena mogućnost daljeg napredovanja na polju bohemistike u vidu obrazovanja u Češkoj (odnosno Moravskoj). Potaknut mišlju da bi njegova priča mogla koristiti i drugima koji se nose sličnim ambicijama, proveo sam neko vreme sa njim u razgovoru koji je pred vama.

Sa kolegom, naravno, možete uvek i sami popričati uz pivo na srpskom, češkom, ali i na boemskom jeziku.

IR

Niet veľa študentov, ktorí majú češtinu na vrchu rebríčka, keď sa idú zapisovať na Filologickú fakultu. Väčšinou sú to študenti, ktorým sa nepodarilo na prijímacích skúškach a museli sa uspokojiť s tým, čo im ponúkli na internom konkurze alebo v ďalšom prijímacom období. S Vami je to celkom inak. Ako?

Je to bohužel pravda, a podle mě taky hlavní důvod, proč lidé studující češtinu mají potíže s tímto jazykem – studují něco, co nechtějí. Já jsem před tím studoval politické vědy a po nějakém čase jsem si uvědomil, že mě to vůbec nebaví, anebo abych použil hezké české rčení – nebyl to můj

šálek čaje. S češtinou to bylo trochu jinak. V té době jsem poslouchal pár skupin zpívajících česky, a tak jsem prostřednictvím hudby zhruba věděl, jak ten jazyk zní. Jinými slovy, věděl jsem, do čeho se pouštím.

Čo Vás tak prilákalo, že ste neopustili aj češtinu?

Studium mě ihned zaujalo. Začal jsem srovnávat češtinu se srbštinou (vlastně to asi bylo poprvé, co jsem vůbec vážně přemýšlel o své mateřštině), hledat rozdíly a podobnosti mezi těmi dvěma jazyky a způsoby, kterými oba fungují. Líbilo se mi, jak probíhá výuka, a pedagogi se mi taky zdáli sympatičtí. Četl jsem i před tím, než jsem začal studovat, takže s literaturou jsem také neměl žádné problémy. Naopak – někteří

spisovatelé, jako např. Ajvaz, Rudiš nebo Krchovský se stali jedněmi z mých nejoblíbenějších autorů. Nevzpomínám si přesně, ale ta nějaká konkrétní chvíle, ve které jsem se definitivně rozhodl pokračovat dále ve studiu, byla exkurze do České republiky na konci prvního ročníku, kterou organizoval náš lektor Zdeněk. Byla to pro mě první příležitost vidět tu zemi a všude kolem sebe slyšet, jak se mluví česky. A samozřejmě poprvé, co jsem v životě ochutnal české pivo, do kterého jsem dodnes zamilován.

Veľké percento študentov sa nevyňájde v štúdiu jazyka. Myslíte si, že človek musí mať nejaký „dar“ aby to zvládol?

Žádný dar člověk nepotřebuje, aby zvládl češtinu. O literatuře ani

nemluvě. Je třeba jenom si najít nějaký systém, podle kterého si bude pamatovat věci, a učit se: jak si pamatovat pravidla, hledat různé analogie a podobnosti se srbštinou (nebo jiným slovanským jazykem, pokud ho ovládá) atd. Nejdůležitější je ale být co nejvíce ve styku s jazykem přes jeho rodilé mluvčí, což znamená číst, dívat se na filmy a hlavně – být v českém prostředí a komunikovat. Semestr v Česku je podle mě ekvivalentní dvěma rokům studia v Bělehradě, aspoň co se týče naučeného jazyka. Samozřejmě, pokud ho student správně užívá a nebaví se jen s „Jugošema“.

CELÝ BOHEMISTA

Už niekoľko krát ste mali možnosť cvičiť svoju češtinu na letných školách ale aj počas celosemestrových pobytov v Brne.

Ano. Poprvé jsem byl na Letní škole slovanských studií v Brně v roce 2011 a od té doby jsem tam „štamgast“. Fascinovalo mě to, že se tam scházejí lidé studující češtinu z celého světa. Byl jsem zvědavý, proč by nějaký Američan nebo Korejka studovali jazyk, jímž se nemluví ani na jejich světadílu, natož zemi. Ale mé důvody nebyly o nic lepší než ty jejich. Každopádně po letní škole 2012 jsem měl možnost zůstat na podzimní semestr v Brně a studovat v rámci Kabinetu češtiny pro cizince. Právě jsem skončil svůj třetí semestr na Masarykově univerzitě a od února bych tam měl začít s magisterským studiem v oboru Český jazyk a literatura.

Ako by ste porovnali študentov u nás so študentami z iných krajín?

To bych nejdřív musel srovnat způsob, kterým probíhá výuka u nás a v Česku. Už se to stalo otřepanou frází, ale je to bohužel pravda – naši studenti mají příliš málo praxe a program, podle kterého se učí, je zastaralý a už dávno neodpovídá modernímu systému vzdělání. Vzhledem k tomu

není divu, že student ze Srbska po třech letech studia bude na stejné jazykové úrovni jako třeba Němec po dvou letech učení se. Prostě se málo cvičí ta řeč, hlavně se dělají cvičení v učebnicích, a tím ta interakce mezi studenty a profesorem mizí. Na druhou stranu, studenti jako by měli strach mluvit, aby náhodou nepoužili nesprávnou koncovku, což je naprostý nesmysl – jak jinak se naučí, když nechybují? Taky jsem si všiml, že se cizí studenti ptají profesorů na všechno, co jim není jasné, kdežto u nás to bohužel není. Kritické myšlení a ochota diskutovat a konfrontovat se s profesorem, které našim studentům chybí, jsou podle mě hlavními rozdíly mezi těmi dvěma skupinami.

Ak som dobre pochopil, Vám ponúkli zapísať sa na master v Brne spolu so štipendiou. Ale, nie je to všetko, však?

Ano, od příštího semestru začínám magisterské studium na Masarykově univerzitě a ono stipendium je v rámci Kabinetu češtiny pro cizince. Letos jsem také pracoval jako průvodce na Letní škole slovanských studií a můžu říct, že to byla moc zajímavá zkušenost a že už se těším na tu další. Bylo to pro mne především velkou ctí, být součástí něčeho tak prestižního a významného. Co se týče budoucnosti, mám ještě pár es v rukávu, ale o tom potom.

Brno je známe ako „študentské mesto“. Čo myslíte o tom? Je rozdiel medzi študentským životom v Belehrade a v Brne taký výrazný?

Je to pravda, v posledních 10 letech se Brno stalo známým studentským městem, což potvrzuje fakt, že tam studuje kolem 90 000 studentů na třinácti univerzitách! A proto se říká, že je Brno v létě mrtvé město, neboť všichni jezdí domů. Rozdíl v životě studentů v České republice a v Srbsku není tak velký a viditelný, ale je většinou podmíněný kulturními odlišnostmi mezi Balkánem a střední Evropou. V hospodě si třeba každý zaplatí svůj účet a všichni si obvykle dají něco k jídlu, což u nás není zvykem. Ostatní rozdíly jsou spíše věc modernizace – indexy neexistují, známky a termíny zkoušek se vypisují do informačního systému, ke kterému má každý student přístup přes své heslo. Tam si také najde studijní materiál anebo nějaké poznámky

a zprávy od profesorů. Placení kolejí a menz, půjčování knih z knihovny a kopírování také probíhá elektronicky, přes účet a kartičky, které dostává každý student.

Master – rok alebo dva?

Srbsko je snad jediná země v Evropě, která chce být součástí boloňského vzdělávacího systému, a v níž bakalářské studium trvá čtyři roky a magisterské pouze rok jeden. Takhle to prostě nejde. Musíme přizpůsobit naše studium evropskému, aby se už po tříletém studiu psala diplomová práce a ve čtvrtém ročníku začalo magisterské studium (žádný master). Mně se třeba z tohoto čtyřletého studia v Česku uzná bakalářský titul, což znamená tři roky studia a 180 kreditů, přestože jsem během studia nasbíral 240. Studenti ze Srbska, kteří chtějí pokračovat ve svém vzdělávání v EU, tím pádem přicházejí o celý rok, tj. studují (zbytečně) déle, než by měli!

LIST MŔTVEMU (ÚRYVKY)

Tono, úbohý, dávno mŕtvy cigán Tóno, Tvoju zprávu som dostal a hľa, píšem Ti list. Si mŕtvy, dávno si už mŕtvy, čierny priateľ môj, a ja pomaly ako by som už zabúdala na Teba – delí nás diaľka priestoru i času – ale nie, nezabudnem ja na Tvoju oddanosť, mŕtvy priateľ môj, nezabudnem, neboj sa. Bol si úbohým cigánom, robil si maltu a tehly celý život, i so ženou Zuzou, ktorá má teraz suchoty, ale bol si mi priateľom, Tóno, a na to ja nezabudnem nikdy...

Z Tvojej zprávy, úbohý Tóno, vidím, že príliš dlho zdržal si sa na hranici medzi životom pozemským a vašim. Musel si byť asi v tom absolútnom bezvedomí, v hlbokom asfyktickom stave. Vedomie pozemského života si bol ztratil a k vedomiu posmrtnému neprišiel si iba po uplynutí akejsi dlhšej doby. Živým, podľa našich pojmov, si nebol, ale mŕtvym, akým si teraz, nebol si tiež. Iba tak je možné, úbohý Tóno, že nepamätáš sa na nič, čo sa robilo s Tebou v čase, keď umrel si pre pozemský život a kým neprebudil si sa k životu, zvanému u nás na zemi: pohrobným.

Tono, jadni, davno preminuli ciganine, Tono, dobio sam tvoju poruku i evo pišem ti pismo. Mrtav si, odavno si već mrtav, moj crni prijatelju, a ja kao da već polako zaboravljam na tebe – deli nas daljina prostora i vremena – ali ne, neću zaboraviti na tvoju odanost, moj mrtvi prijatelju, neću zaboraviti, ne boj se. Bio si siroti ciganin, pravio si malter i cigle čitav svoj život, sa svojom ženom Zuzom, koja je sada obolela od tuberkuloze, ali bio si mi prijatelj, Tono, a to nikada neću zaboraviti...

Iz tvoje poruke, siroti Tono, vidim da si se prilično dugo zadržao na granici među zemaljskim i vašim životom. Mora da si bio zarobljen u toj apsolutnoj besvesti i dubokom stanju asfiksije. Izgubio si svoje znanje o zemaljskom životu, a o onom posle smrti si saznao tek posle dužeg vremenskog perioda. Po našim shvatanjima, živ više nisi bio, ali ni mrtav, kakav si sada. Samo tako je moguće, siroti Tono, da se ne sećaš ničega što se sa tobom dešavalo kada si napustio ovozemaljski život sve dok se nisi probudio u životu koji mi ovde nazivamo zagrobnim.

Prevela: Irena Lazović

Spadlo mu do studne vedro, sišiel preň po povraze, potom škriabal sa zase po povraze nahor, ale pri samom srube opustily ho sily, padol nazpäť... Znovu chytíl sa povrazu a ľudia ťahali ho kolovratom nahor, už bol pri samom srube, ale zase padol dolu. To sa opakovalo ešte dvakrát... Potom bolo už v studni ticho...

V tom čase ztratil si asi pozemské vedomie žitia a nasledovalo to, na čo sa nepamätáš. – Aspoň ja si tak myslím.

Okolo studne behali bezradne cigáni a iní ľudia. Zuza a ostatné cigánky podivne vyly žiaľom a svíjali sa v piesku, postriekanom vápnom, a šklabaly si vlasy. Cigáni sa triasli strachom a jako iní ľudia, i oni bočili akosi od studne. Úbohý cigán Tóno! Koper, tesár, so Sivkom, ktorí ťa vyťahovali zo studne, šli po svojej práci: "Čo po jednom cigánovi, je ich dost' na svete... Ako vyškieral tie biele zuby, keď už bol skoro hore", hovoril mi potom Koper. Zlobil som sa na ľudí: Prečo ste mu nepriviazali na povraz krátku latku, aby si bol mohol sadnúť na ňu? Rozkázal som odbúrat' mostince nad studňou, doniesť kotvu a sviazať rebríky, lebo studňa je hlboká. Slnko hrialo a oslepovalo oči, odrážajúc sa od bielej hromady vápna, kde pričupené sedely cigánčatá.

Upala mu je kofa u bunar, sišao je po nju uz konopac, onda se opet penjao uz konopac, ali pri samom vrhu ga je napustila snaga, pao je nazad... Opet se uhvatio za konopac, a ljudi su ga vukli gore uz pomoć kolovrata, već je bio pri samom vrhu, ali opet je pao dole. To se ponovilo još dva puta... Onda je već u bunaru bilo tiho...

U tom trenutku si izgleda izgubio zemaljsku životnu svest i usledilo je to čega se ne sećaš. Bar ja tako mislim.

Okolo bunara su besmisleno trčali cigani i drugi ljudi. Zuza i ostale ciganke su čudno naricale i grčile se u pesku poprskanim krečom i čupale kosu. Cigani su se tresli od straha i kao ostali ljudi i oni su zaobilazili bunar. Jadni ciganine, Tono! Tesar Koper i Sivko, koji su te vadili iz bunara, otišli su svojim poslom: „Jedan ciganin manje-više, ionako ih je dosta na svetu“... „Kako je cerio te bele zube kad je bio skoro gore“, rekao mi je posle Koper. Ljutio sam se na ljude: „Što mu niste zavezali kratku daščicu na konopac da bi mogao da sedne na nju?“ Naredio sam da se sruši nastrešnica iznad bunara, da se donese sidro i da se povežu merdevine, jer je bunar dubok. Sunce je grejalo i zaslepljivalo oči, odbijajući se od bele gomile kreča, gde su čučecí sedeli cigančići.

Prevela: Lidija Marko

PISMO UMRLOM (ODLOMCI)

Na cimiteri ticho, len stromy kníšu sa nepokojne vetrom. Odkiaľ si, s druhej strany cmitera, počuť občasne zarinčať retiazku a krátke údery na drevo. Iste nechali otvorenú márnicu a retiazka, ktorou zavierajú, bije o dvere... Prekročil som niekoľko starých, vlhkých, trávou porostlých hrobov a šiel som za zvukmi retiazky. Nachádzal som sa v uličke medzi hrobmi, lebo nič neprekázalo mi v chôdzi. Čosi udrelo mi o klobúk. Predesil som sa. Ech, iste stromová haluz. – Podľa úderov retiazky bol som už blízko, ale pre tmú spozoroval som márnicu, už keď som bol už pri nej. Dvere otvorené, vietor kláti nimi sem-tam. Vošiel som opatrne. Vlasy sa mi ježily, ale dodával som si smelosti. Márnica je malá, ostal som pri dverách, abych nenarazil na máry, a privrel som.

Na groblju je bilo tiho, samo je vetar nemirno njihao drveće. Odnekud, s druhe strane groblja, povremeno se čulo zveckanje lanca i kratki udarci u drvo. Sigurno su ostavili otvorenu mrtvačnicu i lanac kojim zatvaraju, udara u vrata... Prekoračio sam nekoliko starih, vlažnih, travom obraslih gorbova i pratio sam zvuk. Nalazio sam se na stazi između grobova i ništa mi nije ometalo hod. Nešto me je udarilo u šesir. Prestravio sam se. Uh, sigurno grana. Sudeći prema udarcima lanca, već sam bio blizu, ali zbog mraka, spazio sam mrtvačnicu tek kad sam bio ispred nje. Vrata otvorena, vetar njima lupa tamo-amo. Ušao sam oprezno. Kosa mi se digla na glavi, ali hrabrio sam samog sebe. Mrtvačnica je bila mala, ostao sam pored ulaza da ne bih nabasao na nosila i pritvorio sam vrata.

Prevela: Kristina Komarica

Ležal som v ťažkých myšlienkach. Večerilo sa a bolo cítiť, že bude búrka. Silný juho-západný vietor oprel sa tu i tu do obloka. Zadriemal som unavený dojmami dňa... Prišiel Žid, krčmár Berger: „Pán inženieer, ľudia hovoria, že by Tóno bol ožil, keby mu neboli uviazali povraz na hrdlo.“ – Židák, sa smeje, ostrými očami vidiac moje prekvapenie, a odchádza skrčený a malý na krátkych krivých nôžkach... Prebudil som sa. Bolo skoro tma. Búrka prehnala, ale pršalo a vietor vial, ako i predtým.

Ako som uviazal povraz? Na krk? Čosi viem o krku, keď som bol v studni. Ľudia hovorili, počul som: Uviazať na krk, i tak je mŕtvy... Ale uväzoval som pod pazuchy, na hrudi. Ved' hlava mrtvoly prehodila sa nazad, lebo telo zmenilo ťažište, i voda striekla pritom na mňa... Keby som bol uviazal povraz na krk, hlava by sa nemohla hnúť... Ale čo sen, čo Židák...? Nervy začaly sa mi plašiť a ja nebol som istý v ničom. Azda som ho ja zabil... I keby som nebol uviazal povraz na krk, i tak, možno, som ho ja zabil: nevedel som s istotou, ako sa kriesi utopenec! Keby som bol vedel, možno, že by žil... Prečo neznám takú vážnu vec?... Ach, svedomie, sentimentálnosť... Lekár kriesil, nevzkriesil... Čo lekár, ty, ty si mal vedieť lepšie kriesiť...

Ležao sam moren teškim mislima. Smrkavalo se i osetilo se da će biti oluje. Silni jugozapadni vetar udarao je u prozor. Zadremao sam izmoren današnjim utiscima... Došao je Jevrej, krčmar Berger: „Gospodine inženjeru, ljudi govore da bi Tono bio oživeo da mu omča nije bila vezana oko vrata“. Videći moje iznenađenje, Jevrejin se smeje jasnim očima i odlazi povijen i mali, na kratkim krivim nožicama... Probudio sam se. Skoro da je pao mrak. Oluja je prošla, ali je padala kiša, a vetar je duvao kao i ranije.

Kako sam vezao omču? Oko vrata? Ponešto znam o vratu, kad sam bio u bunaru. Čuo sam, ljudi su govorili: „Veži mu oko vrata, ionako je mrtav...“ Ali vezivao sam ispod pazuha, preko grudi. Pa se glava mrtvacu prebacila unazad, jer je telo promenilo težište, a voda me je pritom poprskala... Da sam ga vezao za vrat glava ne bi mogla da se pomakne... Ali, šta je san, šta Jevrejin? Počela je da me hvata nervoza i nisam bio siguran ni u šta. Valjda sam ga ja ubio... Čak i da mu nisam vezao omču oko vrata ipak je moguće da sam ga ubio – nisam znao sa sigurnošću kako se oživljava utopljenik! Da sam znao, možda bi i bio živ... Zašto ne znam tako ozbiljnu stvar? Ah, savest, osećajnost... Lekar je oživljavao, nije oživeo... Zašto lekar, ti, ti si morao bolje da znaš kako da oživljavaš...

Preveo: I. K.

TIGROVA ŽENA

(ÚRYVOK)

Zrejme sa to všetko zbehlo takto: zomrel jeden muž, a oni mu vystrojili pohreb. Na pohrebe sa tento muž, volá sa Gavo, posadí v truhle a vypýta si vodu. Úžasné prekvapenie. O tretej popoludní kráča sprievod za rakvou po svahu cintorínu. Najprv sa ozve zvuk tela, ako sa zahniezdilo v truhle, a keď sa zošuchne vrchnák truhly, tento muž Gavo, v tvári bledý a sinavý ako v ten deň, keď ho našli plávať hore bruchom v jazere za mestom, sa posadí vo vyžehlenom obleku, s klobúkom v ruke a poskadanou purpurovou vreckovkou vo vrecku. Úžasné prekvapenie. Z výšky, zhora vo vzduchu, ako chlap v člne, hľadá na pohrebný sprievod červenými očami a prehovorí: „Vodu.“ To je všetko. Aj nosiči truhly si uvedomili, čo sa stalo, pustili truhlu a ako šialení sa rozbehli do kostola, ale ten Gavo sa už opäť zvalil späť do truhly.

Medzitým Marek

ešte stále rozpráva príbeh, v ktorom tento Gavo už z truhly nevstal. Dopomôže tomu skutočnosť, že niektorý z neznámych členov pohrebného sprievodu vypálil dve guľky z vojenskej pištole Gavovi do zátylku, keď sedel v truhle, len čo ju nosiči zhodili na zem.

Celý čas si robím poznámky a som zvedavý, ako tento Gavo zapadá do ochorenia, ktoré som sem prišiel liečiť.

Poviem: „Musím vidieť telo.“ Marek má ruky na stole a vidím, že je to chlap, čo si obhrýza nechty, keď je nervózny. V tieto dni si ich riadne poobhrýzal. Povie mi: „Ste si istý, že je to potrebné?“ „Musíme ho vidieť.“ „O tom nič neviem, pán doktor.“

Stojíme s Dominikom v malom kamennom kostolíku v Bystrine a je tu aj truhla muža s menom Gavo. Leží šikmo od dverí, akoby ju tam šuchol ktosi naozaj rýchlo. Je to zaprášená drevená truhla.

Vtom začujeme čosi, o čom nemožno vôbec uvažovať, lebo

keby sme na vlastné uši nepočuli ten zvuk zaznieť v tichom kostolíku, neverili by sme, čo sa stalo. Šuchot čohosi, čo sa hýbe. A zrazu sa z truhly ozve úprimný, zdvorilý, trochu tlmený hlas: „Vodu.“ Prírodné, zostali sme úplne paralyzovaní. Dominik László stojí vedľa mňa, chytí hák a zovrie bielu päšť. Dýcha pomaly a plytko, začnú sa mu potiť fúzy, potichu po maďarsky zahreší a stále hreší. Práve som sa chystal dačo povedať, keď ten hlas, rovnakým tónom, útrpne žiada: „Prepáčte, prosím, vodu.“ A potom: „Rýchlo, rýchlo, žije, otvorte truhlu!“

Je to veľmi nezvyčajné, ale očakával som, že tento muž bude oveľa starší, možno aj bielovlasý, možno s fúzami. Lenže Gavo je mladý, najviac tridsiatnik, a má peknú hlavu, tmavé vlasy a milý výraz na tvári.

„Viete, ako sa voláte?“ spýtam sa ho. Pociťujem akúsi naliehavosť konať, prstami mu rozšírim oči, lepšie sa prizriem. So záujmom ma pozoruje. „Prav-

daže,“ odpovie. „Gavo.“ Pokojne tam sedí, kým mu kladiem ruku na čelo a meriam pulz. Vtom povie: „Prepáčte, ale naozaj by som chcel trochu vody.“

„Nechápte ma zle,“ objasňuje Gavo. „Nejde o nič nadprirodzené – ja nemôžem zomrieť.“ Som ako obarený. „Ako to myslíte?“ „Ešte nesmiem,“ pokračuje. „Prosím?“ „Nesmiem.“

„Nejde o to, viete, že nechcem smrť prijať alebo že sa tvárim, že sa to nestalo, a preto som živý. Jednoducho vám vravím, ako tu sedíte v kostole, pred Bohom a vašim maďarským kolegom, čo nepustí sochor z ruky, lebo si myslí, že som upír, ja nemôžem zomrieť.“ „Prečo asi?“ „Môj strýko to zakázal.“ „Váš strýko? Kto je váš strýko?“ „Nemám chuť vám to povedať.“

„Ak neveríte, že nemôžem zomrieť – hoci ma nejaký chlap držal pod vodou desať minút a potom mi dvakrát stretli do zátylku –, neviem si predstaviť, že by ste uverili, kto je môj strýko. Neverím.“ Počujem, ako sa zahniezdil v truhle, pohlol plecami, čižmami na dne truhly. „Prosím vás, nehýbte sa,“ upozorním ho. „Dal by som si kávu,“ povie.

„Keby sme si dali kávu, dokázal by som vám, že nemôžem zomrieť,“ vyhlási. „Ako?“ „Uvidíte,“ tvrdí, „ak spravíte kávu.“

Tea Obrehtová

TIGROVA ŽENA

(ODLOMAK)

To se sve moralo desiti ovako – preminuo jedan čovek i oni mu pripremiše sahranu. Na sahrani se taj čovek, zove se Gavo, uspravi u sanduku i zatraži vode. Neverovatno iznenađenje. U tri popodne sprovod ide kosinom groblja za sandukom. Prvo se začu zvuk tela kako se meškolji u sanduku, a kad skliznu poklopac sanduka, ovaj čovek, Gavo, bled u licu i modar kao onoga dana kad su ga našli kako pluta trbuhom gore u jezeru iza grada, postavi se u ispeglanom odelu sa šeširom u ruci i purpurnom maramicom spremljenom u džepu. Neverovatno iznenađenje. S visine, odgore iz vazduha, kao momak u čamcu, gleda na pogrebni sprovod crvenim očima te progovori: „Vode“. To je sve. I nosači sanduka, shvativši šta se desilo, pustiše sanduk i kao blešavi pobegoše u crkvu, no taj Gavo se već opet zavalio da spava u sanduku.

Međutim, Marek i dalje priča priču po kojoj već ovaj Gavo nije ustao iz sanduka. Tome pomaže činjenica da je neki od nepoznatih članova pogrebnog sprovoda ispalio dva zrna iz vojnog pištolja Gavi u potiljak dok je sedeo u sanduku čim su ga nosači ispustili na zemlju.

Sve vreme pravim beleške i radoznao sam kako je ovaj Gavo oboleo od bolesti koju sam došao da lečim.

Kažem: „Moram da vidim telo“. Marek drži ruke na stolu i vidim da je to momak koji grize nokte kad je nervozan. Ovih dana ih je dobro izgrizao. Kaže mi: „Sigurni ste da je to potrebno?“ „Moramo ga videti“. „Ništa ne znam o tome, gospon doktore.“

Stojim sa Dominikom u maloj kamenoj crkvi u Bistrini, a tu je i sanduk sa imenom Gavo. Leži koso od vrata, kao da ga je neko tamo gurnuo u velikoj žurbi. To je prašnjav drveni sanduk.

Utom začusmo nešto što ne vredí dovoditi u pitanje jer kada ne bismo čuli vlastitim ušima taj zvuk koji je odjeknuo u tihoj crkvisi, ne bismo verovali šta se desilo. Šuštanje nečega što se pomera. I odjednom se iz sanduka začu prijatan, uljudan, pomalo prigušen glas: „Vode“. Prirodno, ostali smo sasvim paralizovani. Dominik Laslo stoji pored mene, uzima kuku i steže belu pesnicu. Diše polako i plitko. Brkovi počinju da mu se znoje. Tišom na mađarskom kreće da se moli i moli. Baš sam se spremio da nešto kažem kad je taj glas, jednakog

tona, mučno zatražio: „Izvinite, molim vode“. A zatim: „Brzo, brzo, živ je, otvorite sanduk!“

Jeste vrlo neobično, ali očekivao sam da je taj čovek mnogo stariji, možda čak i sed, možda sa brkovima. Samo što je Gavo mlad, najviše tridesetogodišnjak, ima lepu glavu, tamnu kosu i umilni izraz lica.

„Znate li kako se zovete“, pitam ga. Osećam neku potrebu da nešto uradim, prstima sam mu otvorio oči i bolje ga osmotrio. Gleda me sa zanimanjem. „Uistinu“, kaže, „Gavo“. Mirno tamo sedi dok mu stavljam ruku na čelo i merim puls. Utom reče: „Izvinite, ali stvarno bih hteo malo vode.“

„Nemojte me pogrešno shvatiti“, objašnjava Gavo, „ne radi se ni o čemu nadprirodnom – ja ne mogu da umrem“. Bivam zatečen: „Kako to mislite?“ „Ne mogu još“, nastavlja, „Molim?“ „Nesmem.“

„Ne radi se o tome da neću da prihvatim smrt ili da se pretvaram da se to nije desilo i zato sam živ. Jednostavno

vam govorim, kako tu sedite u crkvi, pred Bogom i vašim mađarskim kolegom koji ne pušta šipku iz ruke jer misli da sam vampir, ja ne mogu umreti.“ „Zbog čega?“ „Moj stric je to zabranio.“ „Vaš stric? Ko je vaš stric?“ „Nemam želju da vam to kažem.“

„Ako ne verujete da ne mogu umreti – iako me je neki momak držao deset minuta pod vodom, a potom su mi dva puta pucali u potiljak – ne mogu zamisliti da biste poverovali ko je moj stric. Ne verujem.“ Čujem kako se promeškoljio u sanduku, pomerio grudi, čizme u dnu sanduka.

„Molim vas, ne pomerajte se“, upozoravam ga. „Popio bih jednu kafu“, kaže.

„Kad bismo popili kafu, uverio bih vas da ne mogu umreti“, izjavio je. „Kako?“ „Videćete“, tvrdi, „ako pripremite kafu“.

Preveo:
Ivan Radić

ORÁČ Z ČECH (ÚRYVEK)

Oráč:

Okrášených vytáček má zapotřebí každý provinilec. Nejinak si vedete i vy. Sladce a hořce, mírně a drsně, laskavě a příkře se stavíte těm, jež se chystáte podvést; nepokrytě se to ukázalo na mně.

Jakkoli se děláte hezkou,

přec jen vím, že jsem od své

ctnostiplné, přesličné ženy

odloučen skrze vaši

zatvrzelou nemilost. Též

dobře vím, že takové moci

kromě Boha a vás není nikdo

mocen. Od Boha však takto

trýzněn nejsem: kdybych se

provinil proti Bohu, což se

pohříchu častokrát stalo,

ztrestal by mě, nebo by se

mne zastala čistá Panna. Vy

jste ten strůjce zla. Proto

bych rád věděl, kdo jste, co

jste, jaká jste, odkud jste a k

čemu jste, že máte tolik moci

a bez upozornění jste mne

tak zle obeslala, zpusťovala

můj přeslastný palouk,

podryla a vyvrátila baštu mé

síly. Aj, Bože, utěšiteli všech

smutných srdcí, utěš mě a

potěš nebohého, smut-

ného, vyhoštěného,

osamělého muže! Uval,

Pane, zkázu, čiň protiven-

ství, sešli útrapy a zmar na

ohavnou smrt, která je tvým

i nás všech nepřitelem!

Vskutku, Pane, v tvém

tvorstvu není nic mrzčího,

nic ohyzdnějšího, nic

škůdnějšího, nic kru-

tějšího, nic nespra-

vedlivějšího než smrt! Kruší a hatí veškeré tvé vladařství, bere si raději, co je kloudné než nekloudné; pochybné, letité, neduživé, marné lidi tu často nechává, dobré a nemarné uzme. Sud', Pane, spravedlivě nespravedlivého soudce!

Smrt:

Co je špatné, zvou dobré, co je dobré, mají za špatné lidé bez rozumu; činíš to i ty. Viníš nás z nespravedlivého soudu; činíš tak neprávem. Chceme ti o tom dát lekci. Ptal ses, kdo jsme: jsme nástrojem boží ruky, jsme paní Smrt, spravedlivě žnoucí žnečka. Naše kosa seče napořád. Bílé,

černé, rudé, hnědé, zelené, modré, šedé, žluté a veškeré skvoucí se květy a traviny zkosí, nedbá na jejich lesk, na jejich moc, na jejich sílu. Fiale jsou bez užitku krásná barva, plná vůně, lahodný nektar. Hleď, toť spravedlnost. Za spravedlivé nás měli Římané a

jsoucí, co v sobě chová život, se skrze nás promění; býváme viněni z velikých vin! – Ptal ses, jací jsme: jsme k nepostižení. Kdysi jsme však byli zpodobněni na zdi chrámu v Římě jako postava, která má zavázané oči a sedí na volu; ta postava držela v pravé ruce mo-

tyku a lopatu v levé. Jimi

se na volu oháněla. Útočil

a házel a dorážel na ni ve-

liký dav, lidé rozliční,

každý náčiním svého

řemesla; byla tam i jeptiška

s žaltářem. Na postavu na

volu útočili a házeli a měli

na mysli nás; ale

smrt je všechny smetla

a pohřbila. Pythagoras

nás srovnává s přízra-

čnou postavou, která má

oči baziliška, ty slídí

po všech koutech země,

jejich pohled zahubí

každého živého tvora.

– Ptal ses, odkud jsme:

jsme z pozemského ráje.

Tam nás Bůh stvořil a poj-

menoval našim pravým

jménem, když pravil:

„Toho dne, kdy nakous-

nete plod, zemřete

smrtí.“ Proto se také píšeme:

My Smrt, paní a vladařka

země, povětří a mořských

vln. – Ptal ses, k čemu jsme:

už jsi slyšel, že skýtáme

světu víc užitku než škody.

Ustaň, upokoj se a děkuj

nám, že jsme tě navštívili

tak dobrým skutkem!

Jan ze Žatce

ORAČ IZ BOHEMIJE (ODLOMAK)

Orač:

Kitnjasti izgovori su potrebni svakom krivcu. Ni vi ne postupate drugačije. Slatko i gorko, blago i drsko, ljubazno i oštro se suprotstavljate onima koje želite da prevarite. To ste bez ikakve dvoličnosti pokazali i u mom slučaju. Koliko god se pravili fini, ja ipak znam da sam od svoje čestite, predivne žene razdvojen zbog vaše uporne nemilosti. Takođe dobro znam da takvu moć osim vas i Boga ne poseduje niko drugi. Bog me, međutim, tako nemučiče – ako bih se ogrešio o Boga, što se nažalost često dešavalo, kaznio bi me ili bi se za mene založila presveta Bogorodica. Vi ste taj tvorac zla. Zato bih voleo da znam ko ste, šta ste, kakvi ste, odakle ste i čemu služite kad imate toliko moći i kad ste me bez upozorenja tako zatekli, upropastili moje slatko bivstvovanje, potkopali i srušili oslonac moje snage. Ah Bože, utešitelju svih tužnih srdaca, uteši me i pomiluj jadnog, prognanog, nesrećnog, napuštenog čoveka!

Nanesi, Gospode, nepravdu, pošalji patnju i nesreću na ogavnu smrt koja je ne samo tvoj, već i neprijatelj svih nas! Zaista, Gospode, u tvom plemenu nema ničega gnusnijeg, odvratnijeg, štetnijeg, okrutnijeg, ničega nepravdnijeg nego što je smrt! Muči i kvari sve ono nad čime vladaš, radije uzima ono pošteno

nego nepošteno. Nepouzdana, vremešne, ništavne, bedne ljude tu ostavlja često, valjane i vredne uzima. Sudi, Gospode, pravedno nepravednom sudiji!

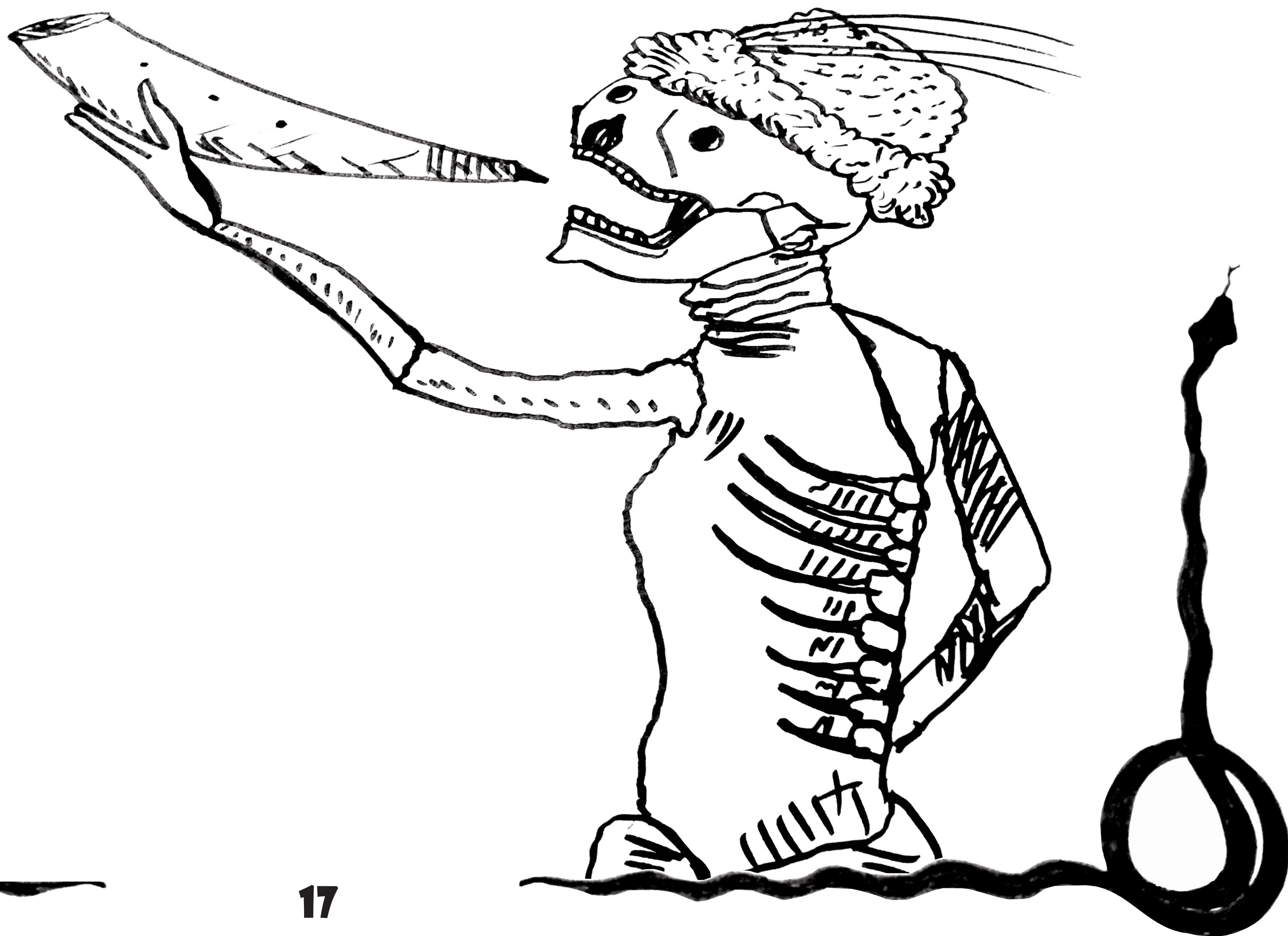
Smrt:

Ono što je loše nazivaju dobrim, ono što je dobro ljudi bez razuma smatraju lošim. Radiš to i ti. Optužuješ nas za nepravedno postupanje, činiš to neosnovano. Hoćemo da ti očitamo lekciju o tome. Pitao si ko smo – oruđe mi smo božije ruke, gospodarica smrt, žetelica koja pravedno žanje. Naša kosa uzima sve odreda. Pokosiće belo, crno, crveno, smeđe, zeleno, plavo, sivo, žuto i svo blistavo cveće i bilje, ne mareći za njihov sjaj, za njihovu moć, za njihovu snagu. Džabe ljubičici lepa boja, jak miris, slatki nektar. Eto ti pravičnost! Pravednima su nas

smatrali Rimljani i pesnici jer su nas znali bolje nego ti. Pitao si šta smo – nismo ništa, a ipak smo nešto. Ništa zato što nemamo život, ni postojanje, ni oblik, ni suštinu, nismo duh, ne možeš da nas vidiš, ne možeš da nas napišaš. Nešto zato što predstavljamo kraj života, kraj postojanja, početak nepostojanja, granicu između ta dva. Mi smo nepobitnost koja svakog čoveka dovodi do pada. Zbog nas nestaju veliki junaci, sve što postoji, što u sebi nosi život se zbog nas menja – pripisuju nam velike krivice. Pitao si kakvi smo – nedokučivi. Jednom smo, doduše, bili naslikani na zidu hrama u Rimu kao prilika za vezanih očiju koja sedi na volu. Ta prilika je u desnoj ruci držala motiku, a u levoj lopatu. Njima mašući se branila. Na nju je jurila, nasrtala i gađala je rulja, ljudi različiti, svako alatom svog

zanata. Bila je tamo i monahinja s knjigom psalama. Priliku na volu su napadali, gađali, a pri tom su na umu imali nas. Smrt ih je međutim sve pokosila i pokopala. Pitagora nas poredi sa sablasnom prilikom s očima baziliska. One vrebaju po svim krajevima zemlje i njihov pogled usmrćuje svako živo stvorenje. Pitao si odakle smo – potičemo iz zemaljskog raja. Onde nas je Bog stvorio i nazvao našim pravim imenom kad je rekao: „Onoga dana kad zagrizete jabuku umrećete smrću“. Zato se tako i potpisujemo: „Ja Smrt, gospodarica i vladarka zemlje, vazduha i morskih talasa“. Pitao si čemu služimo – već si čuo da svetu donosimo više koristi nego štete. Utišaj se, umiri se i zahvali nam što smo ti učinili tako dobro delo!

Prevela: Nevena Stojkov

SPALOVAČ MRTVOL

Kvečeru, když bylo jídlo hotovo, vybídl pan Kopfrkingl Lakmé, aby si vzala tmavé hedvábné sváteční šaty s bílým krajkovým límečkem, a když si je oblékla, dovedl ji do jídelny, posadil za stůl, přinesl obkládané chlebíčky, mandle, kávu a čaj, otevřel rádio a pak si sedl ke stolu i on.

„Slyšíš, nebeská,“ usmál se něžně, „to, co teď právě hrají, je sbor a bas z Donizettiho Lucie z La-mmmermooru. Je to zajímavé. Je to tak dokonale pohřební hudba, a přece se u nás tak málo hraje. Kdo by si ji u nás dal zahrát v síni, měl by pohřeb vskutku vzácný. Paní Strunné kdysi hráli Nedokončenou, slečně Čárské Dvořákovo Largo a slečně Vomáčkové nedávno

Píseň o poslední růži Friedricha von Flotowa. Vada je v tom, že hudbu si pro sebe zpravidla nevolí nebožtíci, ale že jim ji vyberou pozůstalí! A ti nevyberou podle vkusu mrtvých, ale podle vkusu svého. Ti nevyberou to, co se líbí jejich nebohým, ale to, co se líbí jim.“ Pak řekl:

„Tohle je velká árie Lucie z třetího dějství. Zpívá ji nějaká výtečná Italka.“

A zatímco jedli a z rádia zněla velká árie Lucie, pan Kopfrkingl řekl:

„Máme, nejčistší, život před sebou. Máme, nadoblačná, otevřený svět. Je nám otevřeno nebe,“ ukázal a pohlédl na strop, jako by upozorňoval na hvězdy, nádherný obraz nebo zjevení, „nebe, na kterém za celých těch devatenáct let, co jsme spolu,

nepřelétl jeden jediný mráček, nebe, jaké někdy vídám nad mým Chrámem smrti, když se v něm právě nikdo nespaluje. Ale v koupelně, všiml jsem si, máme rozbitý ventilátor, musím to dát zítra spravit. Já jsem tam zatím dal provaz se smyčkou, aby šel ventilátor otevřít ze židle. Ta záclona támhle v rohu...“ ukázal k oknu, „na kterou upozornil na Štědrý den Willi, už od té doby zase drží. Slyšíš ten krásný zpěv,“ ukázal na rádio, z něhož se nesla velká árie Lucie, „jaká je to pravda, že umírá chud, kdo nepoznal krásu hudby, kdepak je Rosana...“

Po večeri pán Kopfrkingl nebeskou políbil a řekl: „Pojď, nevýslovná, dřív než se svlékneme, připravíme koupelnu.“

A vzal židli a šli, dívala se na ně kočka.

„Je tu horko,“ řekl pan Kopfrkingl v koupelně a postavil židli pod ventilátor, „asi jsem to přehnal s topením. Otevři ten ventilátor, drahá.“ Když Lakmé vylezla na židli, pan Kopfrkingl jí pohládl lýtko, hodil jí smyčku na krk a s něžným úsměvem jí řekl:

„Co abych tě, drahá, oběsil?“

Usmála se na něho dolů, snad mu dobře nerozuměla, on se usmál též, kopl do židle a bylo to.

V předsíni si vzal kabát, šel na německou kriminálku a do protokolu nadiktoval:

„Udělal to zřejmě ze zoufalství. Měla židovskou krev a

nesnesla žít po mém boku. Snad tušila, že se s ní dám rozvést, že se to nesrovnává s mou německou ctí.“ A sobě v duchu řekl: Litoval jsem tě, drahá, litoval. Byla jsi skleslá, zamlklá, ovšem, jak by ne, ale já jsem tu oběť jako Němec přinést musil. Zachránil jsem tě, drahá, před utrpením, které by tě jinak čekalo. Jak bys byla, nebeská, s tou svou krví v tom novém šťastném, spravedlivém světě trpěla...

Lakmé byla zpopelněna v Chrudimi u Slatiňan... a pan Karl Kopfrkingl byl – po svatodušních svátcích – jmenován ředitelem pražského krematoria. Penzionoval pana Vránu ve vrátnici nádvoří, který tam seděl, že měl něco s játry, je už starý, myslil si, je tu už od mého nástupu bezmála před dvaceti léty, ať si odpočine, paní Podzimkové, uklízeče, dal výpověď, vždyť se tu skoro bála, řekl si, ať ji zbavím strachu, té kletby... ale pana Dvořáka si ponechal, „víte, pane Dvořák, mně se na vás líbí, že nekouříte a nepijete...“ řekl mu, „že jste abstinent...“ a ponechal si také pana Pelikána a také pana Fenka si ještě nechal. Měl bych ho zachránit, myslil si někdy v ředitelně, sotva se drží na nohou. Když šel kolem vrátnice, pan Fenek plakal a zalezl jako pes.

Ladislav Fuks

SPALJIVAČ LEŠEVA

Pređveče, kada je jelo bilo gotovo, gospodin Kopfrkingl je rekao Lakme da obuče tamnu, svilenu, svečanu haljinu sa belim čipkastim okovratnikom, a kada ju je obukla, odveo je do trpezarije, primakao joj stolicu, doneo kanapee, bademe, kafu i čaj, uključio radio, a onda je i on seo za sto.

„Čuješ li, rajska“, nežno se osmehnu, „to što se upravo čuje su hor i bas iz Donicetijeve ‘Lučije od Lamermura’. To je zanimljivo. To je tako savršena muzika za sahranu, a ipak se kod nas tako malo pušta. Kada bi se nekome kod nas u sali puštala ta muzika, taj bi imao zaista nesvakidašnju sahranu. Gospođi Strunjoj su nekada davno puštali ‘Nedovršenu operu’, gospođici Čarskoj Dvoržakov ‘Largo’, a gospođici Vomačkovojoj nedavno ‘Pesmu o poslednjoj ruži’ Fridriha fon Flo-tova. Greška je u tome što muziku za sebe najčešće ne biraju pokojnici, nego im je izaberu ožalošćeni. A oni ne biraju prema ukusu mrtvih, već prema svom

ukusu. Oni ne biraju to što se sviđa njihovim pokojnicima, nego to što se sviđa njima.“ Onda je rekao:

„To je velika arija ‘Lučija’ iz trećeg čina. Peva je neka izvrsna Italijanka.“

Dok su oni jeli i dok je sa radija svirala velika arija „Lučija“, gospodin Kopfrkingl je rekao:

„Život je pred nama, najčistija. Otvoren nam je svet, nebeska.

Nebo nam je otvoreno“, pokazao je i pogledao ka plafonu, kao da upozorava na zvezde, na predivnu sliku ili predskazanje. „Nebo kojim za punih devetnaest godina koliko smo zajedno nije preleteo ni jedan jedini oblačić, nebo, koje ponekad viđam iznad mog Hrama smrti, kada se u njemu niko ne kremira. Ali primetio sam da nam je razbijen ventilator u kupatilu. Moram sutra da ga popravim. Stavio sam tamo konopac sa omčom, da bi ventilator mogao da se uključi sa stolice. Zavesa u uglu tamo“, pokazao je ka prozoru, „na koju je Vili upozorio na Badnji dan, od tada opet visi. Čuješ li to divno pevanje“, pokazao je na radio sa kojeg se razlegala velika arija „Lučija“, „istina je da umire jadan koji nije spoznao lepotu muzike, gde je Rosana...“

Posle večere je gospodin Kopfrkingl poljubio rajsku i rekao: „Dođi, neopisiva, pre nego što se skinemo pripremićemo kupatilo“.

Uzeo je stolicu i krenuli su, mačka ga je posmatrala.

„Ovde je vrućina“, rekao je gospodin Kopfrkingl u kupatilu i stavio je stolicu pod ventilator, „izgleda da sam preterao sa grejanjem. Uključi taj ventilator, draga“. Kada se Lakme popela na stolicu, gospodin Kopfrkingl je pomazio po listu, stavio joj omču na vrat i sa nežnim osmehom joj rekao:

„A šta kada bih te obesio, draga?“

Nasmejala mu se odozgo, verovatno ga nije dobro razumela,

šetnuo je stolicu i gotovo.

Uzeo je kaput iz predsoblja, otišao je u nemačku kriminalnu policiju i u protokol izdiktirao:

„Sigurno je to uradila iz očaja. Imala je jevrejsku krv i nije mogla da podnese život pored mene. Sigurno je predosećala da ću se razvesti od nje, da se to ne može uporediti sa mojom nemačkom čašću.“ A u sebi je rekao: „Žalio sam te, draga, žalio. Bila si potištena, zanemela, a kako i ne bi, naravno, ali ja sam kao Nemač morao da prinesem tu žrtvu. Spasio sam te, draga, od patnje koja bi te inače čekala. Kako bi samo, rajska, sa tom svojom krvlju u ovom novom, srećnom, pravednom svetu patila...“

Lakme je bila kremirana u Slatinjanima kod Hrudima... a gospodin Kopfrkingl je posle Duhova bio imenovan za direktora

praškog krematorijuma. Penzionisao je gospodina Vranu sa portirnice u dvorištu, mislio je da tamo samo sedi, da ima nešto sa jetrom i da je već star, tu je još od kako sam ja došao pre skoro dvadeset godina, neka odmori. Gospođi Podzimkovojoj, čistačici, dao je otkaz, „pa ona je tu gotovo uplašena“, rekao je, „da je oslobodim straha i kletve“... Ali gospodina Dvoržaka je zadržao, „znate, gospodine Dvoržak, meni se kod vas sviđa to što ne pušite i ne pijete“, rekao mu je, „što ste apstinent“. A zadržao je takođe i gospodina Pelikana i gospodina Feneka. Trebalo bi da ga spasi, mislio je ponekad u kancelariji, jedva stoji na nogama. Kada je prolazio pored portirnice gospodin Fenek je plakao i krio se kao pas.

Prevela: Nevena Petrović

IZVEŠTAJ O ŠISTEKA IZ

Među najznačajnije Čehe u Srbiji u drugoj polovini 19. veka svakako spada rudarski inženjer, upravnik rudnika u Kostolcu, Franja Šistek (1854–1907). Šistek je kasnije otkrio bogata ležišta bakra u okolini Bora. Ugled koji je stekao kao upravnik rudnika i topionice u Boru se ogleda i u nekoliko tekstova koje su donele „Večernje novosti“ povodom njegove smrti. Već 5. maja (po julianskom kalendaru), dakle na dan njegove sahrane, su „Večernje novosti“ donele kratak članak o Šisteku sa informacijom o njegovoj smrti. Po rečima nepoznatog urednika je Šistek „jedna od najveličanstvenijih pojava u našem rudarstvu... duša novog srpskog rudarstva; on je njegov tvorac i organizator“. Verovatno su ove rečenice podstakle nepoznatog pisca iz Bora, koji se potpisao samo sa Ivan, da pošalje opširnije pismo sa opisom sahrane Franje Šisteka koje su „Večernje novosti“ objavile 11. maja. Pošto ova svojevrsna reportaža donosi niz zanimljivih i nepoznatih podataka, objavljujemo tekst u celini i bez ispravljanja jezičkih nepravilnosti. Na kraju dodajmo da se Šistekova supruga Karolina u „Večernjim novostima“ od 25. i 26. maja zahvalila svima „koji su položili i poslali vence i prisustvovali sarani pokojnikovoj“. O izvanrednom odnosu sa borskim rudarima svedoči i drugi pasus gde Karolina Šistekova poručuje: „vernim pak činovnicima, rudarima i svima podčinjenim moga pokojnog muža, koji su ovako dostojanstveno svoga starešinu dopratili na poslednjem putu neka Bog plati sa dobrom srećom“.

Jaromír Linda

SARANA POKOJNOG ŠISTEKA

Iz Zaječara dobili smo ovo pismo: Poštovani g. uredniče, kao što ste imali dobrotu doneti vest o smrti Šisteka, ja bih vas zamolio, da oštampate i ovo nekoliko redaka o sarani toga vrlo čoveka, jer zaista ako je iko zaslužio da mu se oda poslednja pošta, to je zaslužio taj plemeniti čovek, koji je najviše uradio na polju rudarstva u Srbiji. Vest o njegovoj smrti rasprostrla se na sve strane munjevitom brzinom ne u pravom smislu te reči. On je umro u 10 časova pre podne, a već oko 4 sahata jurila su kola sa sviju strana, ne prestajući do sutra čak 4 sahata, kad je se i sprovod krenuo. Dirljivo je bilo gledati te ljude, poznanike i prijatelje nezaborav-

ljenog pokojnika, kako sa izrazom užasa i neverovanjem prilaze ka odru samrtničkom, gušeći se u suzama. Niko nije verovao u ono što je video pred sobom. Zar je tog vrlog čoveka moglo nestati sa lica zemlje, njega, koji je do poslednjeg časa bio krepak i vedar, koji je sa mladićskom energijom radio i u 53-oj godini [umro]. Ne to nije niko verovao. Ali na našu veliku žalost to je bila istina. Pred nama je ležala njegova lešina, nepomična i hladna kao stena i mi smo netremice gledali u njegovo mramorno lice, nadajući se ipak, ne bi li se osmehnuo na

SAHRANI FRANJE 1907. GODINE

nas kao što je uvek činio. Nego daleko bi me odvele te tužne refleksije, koje mi se silom nameću. Samo još to mogu dodati, da je on umro najlepšom smrću, smrću na radu. Ima li čega lepšeg nego kad vitez pogine u boju, i rudar u oknu. Ne, takvu smrt ne verujem da će iko imati i nema toga, koji takvu smrt ne bi poželeo.

Ali pređimo na saranu, koja beše u subotu 5-og. Već odmah posle ručka beše se skupila nepregledna masa rudara i ostalih radnika pred kućom, koja žuraše da poslednji put pozdravi svoga dobrog gospodara i da ga isprati do večne kuće. Na svakom se opazale žalost i tuga. Oko pak same kuće stajaše sve činovništvo borsko i mnoštvo građana koji behu povrveli sa sviju strana ne žaleći ni truda ni vremena i samo se očekivaše gosp. Vajfert pa da se krene sprovod. Najposle dođe i g. Vajfert, drug i gospodar pokojnikov, plaćući kao malo dete i

ode u sobu da se oprostí sa nenaknadivim drugom i činovnikom i da uteši tužnu suprugu, koja od bola beše malaksala. Najzad se krete i sprovod.

Napred je vođen konj pokojnikov, verni pratilac njegov, pokriven crninom, tužno oborene glave, sa kojim je on i po zimi i po vrućini jurio sa
j e d n o g

kraja na drugi naše pitome istočne Srbije vršeći svoju dužnost. Za njim se otezaše povorka od preko hiljadu radnika, sa upaljenim rudarskim lampama, a iza njih nošahu verni rudari kovčeg pokojnikov, htevši time učiniti i poslednju poštu svome nezaboravljenom gospodaru. Za sandukom je išla njegova duboko ucveljena porodica i ostala rodbina. Čim je se povorka krenula, u mesto zvona začu se potmulo pištanje pištaljke sa mašine, koje diraše svakoga u srce. Nikada dotle nisam čuo tako tužno pištanje njeno i izgledaše, da i sama priroda podešavaše, da sprovod bude što tužniji. Najpre ga od kuće do topionice nošahu topionički radenici, a dotle sviraše

i topionička pištaljka, za tim ga uzeše rudari i naposletku se smenjivahu i svi drugi radenici.

Ali kod groblja beše najdirljivije. Tu čovek nije znao šta ga pre diraše, da li tužno jecanje neutešne porodice i sviju prisutnih, da li očajno propinjanje njegovog konja i naposletku da li potmulo pištanje pištaljke, koja ga nekada pozivaše na rad a sad na večiti mir. Kad je borski sveštenik g. Miletić svršio svoju dirljivu besedu u kojoj beše u kratko ocrtao život i rad pokojnikov, uze reč g. Havalka [Havelka], rudarski inženjer: „Radenici, reče on, sada kad naš dobri gospodar ide u večnu kuću kažimo mu poslednji put ‘Dobra

sreća“ (Glück auf). I hiljadu plačevnih glasova ponoviše tri puta tu rudarsku lozinku, a sa okolnoga brda zagruvaše dinamički metci. To je bio najdirljiviji prizor i da je kod imao srce od kamena zaplakao bi se. Za tim spustiše izmučeno telo u otvorena nedra matere zemlje, čija nam je blaga on iznosio i ona ga prigrlila kao što majka čedo grli, ali nam ipak ostavi njegovo ime da ga večito spominjemo.

Slava tome vrlo lome čoveku!

Slava Franji Šisteku!

F e n o m é n E M O

Emo představuje druh rockové hudby; vzniklo kolem roku 1980 jako subžánr hardcorové hudby ve Washingtonu. První kapely, které takovou hudbu hrály, byly Rites of Spring a Embrace. Začátkem devadesátých let se hudba emo začala míchat s popem a indie a začala mít větší vliv na mládež a veřejnost. Nejpopulárnější se hudba emo stala na začátku 21. století, kdy emo kapely prodávaly hodně disků, a také se začaly objevovat v televizi. Emo hudbu charakterizují melodické kytary, různorodé rytmy a, co je nejdůležitější, emotivní, často depresivní texty. A právě kvůli emocím taková hudba dostala svůj název. Kromě hudby se termín emo často používá ve spojení s módou, kulturou a typickým chováním.

Co se módy týká, je emo takovým zvláštním módním podžánrem. Příslušníci této subkultury nosí zejména džíny, trička se jmény kapel, zvláštní řemeny a často černé brýle. Emo móda je také známá díky svým účesům, populární jsou tenké, rovné a hladké vlasy, jež jsou soustředěny zejména po stranách a na temeni hlavy. Mnohdy též volně spadají přes jedno, potažmo obě

oči. Emo móda je také často zaměňována s módou gothic.

Kvůli jejich zvláštnímu odívání a ještě prapodivnějšímu chování je možné najít různé vtípy, a to jak v Čechách, tak i v Srbsku. Fóry na adresu „emáčů“ bývají možná trochu urážlivé, ale jistě zajímavé. Například na internetové stránce <http://necyklopedie.wikia.com> je možné najít následující definici fenoménu emo:

Emo je běloch, člen subkultury oslavující sladká utrpení, jež život přináší. Jsou považováni za jednu z nejpatetičtějších subkultur bělochů, protože berou sebe a své „neštěstí“ až příliš vážně. Emo mají svou vlastní muziku, módu, argot a další úchylinky ve svém

zoufání, které používají, aby dokázali svou unikátnost. Slovo emo pochází ze špatně opsaného slova emu, použitého k zapsání zvuku, který pštroši emu vydávají.

Také zde lze nalézt popis emo stylu:

Ema se vyžívají v nošení černého oblečení a černých vlasů, někdy s přídavkem zářivě rudé nebo zářivě modré. Ema mají sklon k jednookému střihu. Někteří si myslí, že tento účes má něco společného s nedostatkem sebevědomí, ale spíše se má za to, že mají pouze jedno oko. Dají se snadno rozpoznat tím, že mají těsné džíny, pokud to jsou chlapci (ukradené sestře ze skříně nebo koupené v Quelle), nebo že mají na svých mrkváčích více železa

než obchod se zbraněmi.

Na druhé straně, Srbové pro definici emo používají podobné výrazivo:

Populární subkultura natolik směšná, že bys kvůli tomu zabrečel!

nebo:

Lidé, kteří proslavili průmysl žilettek.

Nakonec bych jenom poprosil členy výše zmiňované subkultury, aby se kvůli uvedeným vtípům nenazlobili, žádný z těchto vtípů nemá za cíl někoho urazit. A také, pokud to náhodou jako urážku pochopíte, prosím vás, neřežte se do zápěstí.

Nemanja
Pajović

KRV ALEBO PARADAJKA

Všetci dobre vieme, kto bol Ľudovít Štúr. Kodifikátor spisovnej slovenčiny, básnik, politik. Vieme aj to, ako zomrel. Bol na poľovačke so svojimi synovcami, chcel preskočiť priekopu, ale spadol a jeho puška vystrelila a zranila ho. Skúšali ho vyliečiť, ale to sa im nepodarilo.

Ale čo sa naozaj stalo dňa 12. januára 1856? Aby sme to pochopili, musíme sa vrátiť o deň skôr. Večer znenazdania k Ľudovítovi prišiel na návštevu jeho kamarát, lekár. Štúrovi synovci ho však nepoznali. Samozrejme, ako to u nás býva zvykom, hosť zostal aj cez noc. Ráno ho Štúr pozval, aby spolu so synovcami išli na poľovačku. Zobral si pušku, ktorú nepoužíval

veľmi dlho a kamarátovi dal svoju. Keď boli v lese, lekár na chvíľu zmizol. Synovci si nevšimli, že vystrelila puška, ktorá nepatrila Ľudovítovi.

Náhle sa objavil lekár a zraneného Štúra odniesli domov. Lekár nechcel, aby bol niekto v izbe, kým sa na Štúra sám nepozrie. Keď vyšiel, jeho synovcom povedal, že to s ich strýkom nevyzerá dobre. Musel ho liečiť rôznymi spôsobmi – dával mu lieky a byliny. Rana sa vyliečila, ale Štúrova noha musela byť kratšia ako tá druhá. To sa Štúrovi vôbec nepáčilo. Ako bude vodca národa chodiť na jednej kratšej nohe? Poprosil lekára, aby skúsil nohu natiahnuť. Bol to zlý nápad. Rana sa mu znova otvorila a začala infekcia. Už sa viac nič

nedalo robiť. Dostal otravu krvi a zomrel. Ale... Mohol by jeden taký múdry človek ako lekár urobiť takú hlúposť? Samozrejme, že nie!

Štúrov kamarát nebol lekár. Bol to český platený agent, ktorý so Štúrom uzavrel dohodu, že Štúrovi smrť nafiingujú. Puška, ktorú Štúr mal so sebou, nebola funkčná. Krv na jeho nohe bola v skutočnosti paradajková omáčka. Keď Štúr skočil do priekopy, polial sa omáčkou a český agent vystrelil z pušky. Preto nedovolil, aby niekto bol v izbe, kým ho on neošetrí. Lieky, ktoré Štúr používal, boli vitamíny a bylina bola mäta, ktorú Štúr mal v dome a robil si z nej čaj. Noc pred Štúrovým pohrebom lekár nikomu nedovolil byť v kaplnke. Štúr potom vďaka pomoci českého

agenta utiekol. Urobil si nový účes, oholil si bradu a fúzy a celkom zmenil oblečenie. Vytvoril si nové meno a pokojne žil až do svojej smrti.

Ale... Prečo to všetko? No, Mária ho viac už nečakala, Adela dávno zomrela a on? On bol sám a neúspešný. Musel nejako zmiznúť z očí verejnosti. Ale chcel odísť vo veľkom štýle. Ľudia si nemohli myslieť, že vodca národa už nemá silu.

Ale čo Štúr robil a kde žil počas ďalšieho života? Na to si musíte počkať. Toto je všetko, čo nám náš anonymný detektív povedal, a povie aj viac, ak mu zaplatíte.

Marija Marjanović

Len/ňochod

Časopis studenata bohemistiky i slovakistiky
Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

Glavni i odgovorni urednik
Marija Marjanović

Zamenik glavnog i odgovornog urednika
Nemanja Pajović

Lektura tekstova na srpskom jeziku
Radmila Simić

Fotografije na koricama
Slavko Radić

Crteži i karikature
Ivan Radić

Tehnički uredio
Ivan Radić

Štampa
Biroshop Vujasinović, Sremska Mitrovica

Tiraž
100

Izdavač

Filološki fakultet, Katedra za slavistiku – Odsek za bohemistiku i Odsek za slovakistiku

Kontakt

urednistvo.lenochod@gmail.com

Beograd 2013; Godina 3; Broj 4

**Časopis podržavaju Ambasada Republike
Češke i Ambasada Republike Slovačke.**

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

LENOCHOD : časopis studenata bohemistiky
i slovakistiky Filološkog fakulteta
Univerziteta u Beogradu / glavni i odgovorni
urednik Marija Marjanović. - God. 1, br. 1
(2011)- . - Beograd : Filološki fakultet,
Katedra za slavistiku, 2011- (Sremska
Mitrovica : Biroshop Vujasinović). - 25 cm

Nasl. sa korica
ISSN 2217-5903 = Lenochod
COBISS.SR-ID 184096780

